

Plean Teanga Mhúscraí Réamhrá

FÍS

'Sí an aidhm atá laistiar den Phlean Teanga seo ná borradh a chur faoi úsáid na Gaeilge sa limistéar, le tacaíocht agus rannpháirtíocht níos forleithne ón bpobal.

Tá ár bhfís don Phlean Teanga fite fuaite lenár bhfís do phobal Ghaeltacht Mhúscraí agus tuigimid go mbraitheann an dá rud ar a chéile.

LUACHANNA

Mar bhonn dá bhfuil molta sa Phlean Teanga seo, tá luachanna agus aigne an phobail, mar a léiríodh iad le linn an taighde a deineadh (Deireadh Fómhair 2016 - Meitheamh 2017). Ina measc sin go príomha tá:

- meas ar thraidisiúin Ghaelacha Ghaeltacht Mhúscraí
- féiniúlacht Ghaeltacht Mhúscraí a chaomhnú, a chothú agus a fhógairt
- tacaíocht d'fhostaíocht sa cheantar
- muintir Mhúscraí, an oiread díobh agus is maith leo, a bheith in ann cónaí sa cheantar
- mórtas a spreagadh i measc an phobail inár gceantar Gaeltachta, chomh maith le mórtas agus aitheantas ina gcuid scileanna Gaeilge
- deis a thabhairt do dhaoine an Ghaeilge a labhairt i ngach gné dá saol
- meas ar an uile dhuine agus ar gach aicme
- áilleacht fhisiciúil an cheantair a chosaint

RÉIMSÍ PLEANÁLA TEANGA

Tá cur chuige an Phlean seo dírithe ar úsáid na Gaeilge a chur chun cinn sna réimsí seo a leanas:

- Deiseanna foghlama Gaeilge lasmuigh den chóras oideachais foirmeálta
- Seirbhísí cúram leanaí, réamhscolaíochta & tacaíochta teaghlaigh
- Tacaíocht don chóras oideachais áitiúil
- Seirbhísí a chur ar fáil don aos óg agus d'aoisghrúpaí eile
- Spreagadh a thabhairt don earnáil ghnó agus don turasóireacht chultúrtha
- Spreagadh agus tacaíocht a thabhairt d'eagraíochtaí pobail agus clubanna
- Leas a bhaint as gach meán chumarsáide
- Stocaireacht ar son úsáid na Gaeilge sna seirbhísí poiblí
- Úsáid agus forbairt na n-áiseanna fisiciúla
- Seirbhísí sóisialta agus caitheamh aimsire
- Feachtas feasachta do leas na Gaeilge sa cheantar

Plean Teanga Mhúscraí Réamhrá

SPRIOCANNA

Tá sé beartaithe na spriocanna seo a bhaint amach trí sraith gníomhachtaí atá leagtha amach sna 77 bearta. *Tá na bearta léirithe go mion i gCaibidil 6. Tá na spriocanna léirithe go mion i gCaibidil 5.*

- ✚ **IMEACHTAÍ SÓISIALTA** – clár leathan imeachtaí sóisialta trí Ghaeilge a chur i bhfeidhm don aos óg agus don aos fásta chun úsáid na Gaeilge ar bhonn neamhfhoirmiúil a chur chun cinn i measc an phobail agus chun níos mó deiseanna úsáide a chruthú dóibh.
- ✚ **TUISMITHEOIRÍ** – Seirbhísí tacaíochta a chur ar fáil do na tuismitheoirí trí mheán ceardlanna Gaeilge neamhfhoirmiúla, ranganna Gaeilge foirmiúla, imeachtaí sóisialta trí Ghaeilge, acmhainní i dtaca leis an obair scoile, níos mó eolais agus comhairleoireachta maidir le buntáistí an dhátheangachais.
- ✚ **RANGANNA GAEILGE** – Réimse leathan ranganna foirmiúla & neamhfhoirmiúla a chur ar fáil do gach aoisghrúpa.
- ✚ **IONAD CÚRAM LEANAÍ (Crèche)**- Dá luaithe is a chloiseann an páiste Gaeilge, is ea is fearr é. Ionad Cúram Leanaí a fhorbairt i nGaeltacht Mhúscraí chun seirbhísí luathoideachais agus cúram leanaí a chur ar fáil trí mheán na Gaeilge.
- ✚ **CINNEADH COMHFHIOSACH** - Go ndéanfadh muintir na háite agus gnóthaí pobail na háite a spreagadh i dtreo cinneadh comhfhiosach níos mó Gaeilge a labhairt.
- ✚ **TEANGA AN BHAILE** - An méid Gaeilge a labhraítear sa bhaile a mhéadú.
- ✚ **FEASACHT TEANGA** – Go mbeadh feasacht, bród agus mórtas i leith Gaeilge a labhairt.
- ✚ **POLASAITHE GAEILGE** – Méadú i líon na ngnóthaí áitiúla, na n-eagraíochtaí pobail áitiúla agus na n-ionad pobail le polasaí Gaeilge á chur i bhfeidhm acu faoi dheireadh thréimhse an Phlean.
- ✚ **LÍON NA GCAINTEOIRÍ GAEILGE** - Idir thús saolré an Phlean agus 2021 cuirfear stop le laghdú / meath na Gaeilge sa limistéar agus cuirfear stop leis an méadú sa líon daoine gan Ghaeilge acu. Idir 2021 agus deireadh thréimhse an Phlean (2025) beidh méadú ar an líon daoine a labhraíonn Gaeilge agus laghdú ar an líon gan Ghaeilge acu:
- ✚ **LÍON NA BPÁISTÍ RÉAMHSOILE LE GAEILGE** - Méadú i líon na leanaí go bhfuil Gaeilge mhaith agus Gaeilge ó dhúchas acu ag tosnú sna naíonraí áitiúla faoi dheireadh thréimhse an Phlean Teanga.
- ✚ **POLASAÍ DON OIDEACHAS GAELTACHTA** – Go mbeadh stádas Scoil Ghaeltachta bainte amach ag gach scoil sa limistéar le linn thréimhse an Phlean Teanga.

**Plean Teanga Mhúscraí
Réamhrá**

Páirtithe Leasmhara

Tá tacaíocht ann don Phlean Teanga i measc an phobail i gcoitinne.

✓ **POBAL MHÚSCRAÍ**

✓ **NA hINSTITIÚIDÍ OIDEACHAIS**

Stiúrthóirí na Naíonraí

Naíonra Bhéal Átha'n Ghaorthaidh

Naíonra Bhaile Mhúirne

Naíonra Chill na Martra

Naíonra Chúil Aodha

Príomhoidí na mBunscoileanna

Scoil Abán Naofa, Baile Mhúirne

Scoil Chúil Aodha-Barr d'Inse

Scoil Fhionnbarra, Béal Átha'n Ghaorthaidh

Scoil Lachtaín Naofa, Cill na Martra

Scoil Réidh na nDoirí

Príomhoidí na hIarbunscoileanna

Coláiste Ghobnatan, Baile Mhúirne

Scoil Mhuire, Béal Átha'n Ghaorthaidh

Plean Teanga Mhúscraí Réamhrá

✓ GNÓTHAÍ ÁITIÚLA

Baile Mhúirne & Baile Mhic Íre

An Gadaí Dubh
An Leabharlann
An Muileann
Crúisicín Lán
Dairygold Co-op
Dino's – Beir Leat
Garáiste Uí Luasa
Garáiste Uí Chéileachair
Gruagaire Síle & Martina
Gruagaire Síoda
M. Ó Críodáin Ceantálaí Áitiúil
Oifig an Phoist
Óstán Ghobnatan
Poitigéir Déiseach
Shani Kebab – Beir Leat
Siopa Grósaera Uí Dhroma
Siopa Grósaera Uí Luasa
Tigh Tábhairne Uí Scanaill

Réidh na nDóirí

Oifig an Phoist

Béal Átha'n Ghaorthaidh

An Siopa Guagán Barra
An Trucaillín Dubh, Tigh Seartan
Óstán Guagán Barra
Siopa Frank & Eibhlín Uí Dhuinnín
Tigh Tábhairne Ard na Laoi
Tigh Tábhairne Seartan
Tigh Uí Chróinín, Guagán Barra

Cill na Martra

Oifig an Phoist - Siopa Bernie
Tigh Tábhairne - An Chrois
Tigh Tábhairne Uí Mhurchú
Tigh Tábhairne Leath-shlí (Mons)

Plean Teanga Mhúscraí Réamhrá

✓ FÉILTE ÁITIÚLA

Ceiliúradh an Dochtúra Uí Loingsigh
Céiliúradh Tobar Lachtaín
Cóisir Sráide Chúil Aodha
Comóradh Sheáin Uí Shíocháin, Cill na Martra
Cruinniú na bhFliúit
Dámhscoil Mhúscraí Uí Fhloinn
Daonscoil an Fhómhair, Guagán Barra
Domhnach an Ghuagáin
Éigse Dhiarmuid Uí Shúilleabháin
Féile Damhsa agus Ceoil Chorcaí & Chiarraí
Féile na Laoch
IMBOLC
Lá le Gobnatan
Lá le Lachtaín
Paráid Lá le Pádraig, Béal Átha'n Ghaorthaidh
Rás Mhúscraí
Taispeántas Talmhaíochta Baile Mhúirne/Cúil Aodha

✓ NA SÉIPÉIL ÁITIÚLA¹

✓ EAGRAÍOCHTÍ POBAIL – COISTÍ & CLUBANNA²

✓ EAGRAÍOCHTAÍ STÁIT³

¹ Tá liosta cuimisintheach dos na séipéil áitiúla ar fad ar fáil in Aguisín III

² Tá liosta cuimisintheach dos na heagraíochtaí pobail ar fad ar fáil in Aguisín III

³ Tá liosta cuimisintheach dos na heagraíochtaí stáit ar fad ar fáil in Aguisín III

Plean Teanga Mhúscraí Réamhrá

Focal ón gCathaoirleach

Plean Teanga Mhúscraí

I mí Iúil 2015 ghlac Údarás na Gaeltachta le hiarratas ó Chomharchumann Forbartha Mhúscraí Plean Teanga a chur le chéile do Limistéar Pleanála Teanga Mhúscraí. Ina diaidh sin, ag cruinniú poiblí i mBaile Mhúirne, 13 Deireadh Fómhair 2015, bunaíodh coiste, Meitheal Pleanála Teanga Mhúscraí, chun plean a chur le chéile. Bhí cruinnithe rialta ag an Meitheal sa chúig shráidbhaile sa cheantar chun an obair a chur chun cinn. Tá cuntas ar cad a deineadh chun plean a chur le chéile léirithe tríd an tuarascáil seo.

An Ghaeltacht

Tá tagairtí á ndéanamh i bhfoinsí scríofa don Ghaeltacht le breis is 200 bliain. Taispeánann sé sin ní hamháin go raibh pobail labhartha Gaeilge ar leith ann, ach go raibh ceantair sa tír freisin nach raibh an saol Gaelach i réim iontu. Is i méid agus i dtábhacht a d'imigh tionchar na n-áiteanna eile san ó shin. Gan amhras, bhí an Ghaeltacht níos forleithne 200 bliain ó shin, le hais Gaeltacht an lae inniu, ach ar ndóigh, níorbh ionann an saol in Éirinn an uair úd agus inniu. Mar an gcéanna, bunaíodh Roinn na Gaeltachta i 1956 agus níl an Ghaeltacht chomh láidir inniu is a bhí an uair úd. Ach ní hionann ach oiread an saol a bhí ann ansan agus an lá inniu. Ach leanann an dul ar chúl. An féidir an cúl le cine seo a stopadh?

Áit ar leith is ea an Ghaeltacht, ach maireann sí freisin sa saol atá mórthimpeall uirthi in Éirinn agus tá tionchur ag saol an domhain mhóir uirthi freisin. Bhí agus tá brú agus díchur á dhéanamh ar an teanga sa Ghaeltacht. Ach, 'sí an Ghaeilge féin an rud rí-speisialta amháin a thugann brí do cad is Gaeltacht ann agus de réir mar atá úsáid na teanga i mbaol, tá an Ghaeltacht féin i mbaol. Ní mór dúinn mar sin ár ndícheall a dhéanamh chun moltaí an Phlean seo a chur i bhfeidhm go fuinniúil agus le fonn chun go gcasfaidh an roth an treo eile. Is gá dúinn agus *is féidir linn* é sin a dhéanamh.

Buíochas

Tá buíochas ag dul do mhórán daoine a chabhraigh leis an bPlean seo a chur le chéile, go háirithe an pobal trí chéile, a d'fhreastail ar chruinnithe, a chuir moltaí ar aghaidh agus a d'fhreagair ceistneoirí. Táim féin buíoch don Mheitheal Pleanála Teanga, do Julia May Uí Chríodáin, Bainisteoir Chomharchumann Forbartha Mhúscraí, agus go speisialta do Rosaí Nic Chárthaigh, ár gComhordaitheoir Pleanála Teanga agus d'Údarás na Gaeltachta a thug maoiniú agus tacaíocht leanúnach.

Thar ceann na ndaoine sin ar fad, ba mhaith liom an Plean a thíolacadh do mhuintir Mhúscraí a d'imigh romhainn agus a thug oidhreacht dúinn gur gá dúinne a chur ar aghaidh *beo* chuig na glúinte atá le teacht.

Donnchadh Ó hAodha
Cúil Aodha
30 Iúil, 2017.

Plean Teanga Mhúscraí Réamhrá

Ba maith le Foireann Meitheal Pleanála Teanga Mhúscraí buíochas a ghabháil leo seo a leanas:

Pobal Gaeltacht Mhúscraí – as na tuairimí dearfacha, moltaí spreagúla agus an t-aiseolas ionraic.

Na daoine go léir a d'fhreastail ar na cruinnithe agus na ceardlanna ar fad.

Baill na n-eagraíochtaí pobail, na gcumann agus na gclubanna áitiúla.

Stiúrthóirí na Naíonraí, Príomhoidí na mBunscoileanna & na hIarbhunscoileanna.

Na daltaí bunscoile a thug ionchur spreagúil dúinn i Scoil Abán Naofa, Baile Mhúirne, Scoil Lachtaín Naofa, Cill na Martra, Scoil Fhionnbarra, Béal Átha'n Ghaorthaidh, Scoil Chúil Aodha-Barr d'Inse agus Scoil Náisiúnta Réidh na nDoirí.

Na daltaí iarbhunscoile a thug ionchur fiúntach dúinn i gColáiste Ghobnatan, Baile Mhúirne agus i Scoil Mhuire, Béal Átha'n Ghaorthaidh.

Na grúpaí tuismitheoirí agus lapadán i Réidh na nDoirí, i mBéal Átha'n Ghaorthaidh agus i gCúil Aodha.

Seán Ó Loingsigh, Iriseoir áitiúil.

Muireann Ní Cheallaigh a thug go leor tacaíochta don comhordaitheoir pleanála teanga ag na cruinnithe poiblí agus ins na ceardlanna a reachtáladh leis na daltaí meánscoile. Aoife Ní Leanacháin atá ar thréimhse scoláireachta sa rannóg pleanála teanga in Údarás na Gaeltachta a thug cabhair leis na ceardlanna a reachtáladh leis na daltaí bunscoile.

An tAthair de Brún, An tAthair Ó Briain, agus an tAthair Martin O' Driscoll.

Údarás na Gaeltachta, go háirithe Rachel Ní Riada, Feidhmeannach Teanga agus Cultúir, don chomhairleoireacht agus treoir ar fad a tugadh do Rosaí Nic Chárthaigh, Comhordaitheoir Pleanála Teanga, le linn an phróisis ar fad.

An Dr. Tadhg Ó hÍfearnáin, Ollscoil Luimnigh – don chomhairleoireacht agus treoir ar fad a tugadh do Rosaí Nic Chárthaigh, Comhordaitheoir Pleanála Teanga, le linn an phróisis ar fad.

Comhlucht Forbartha na nDéise; Hannah Ní Dhoimhín agus an Dr. Donall Ó Baoill, Meitheal Pleanála Teanga an Iarthuaiscirt; a thug treoir agus cúnamh dúinn leis na ceistneoirí go léir a úsáideadh.

Aodh Mac Ruairí, Meitheal Pleanála Teanga an Iarthuaiscirt a thug treoir agus cúnamh dúinn leis na ceistneoirí go léir a úsáideadh.

Muiris Ó Laoire, Comhairleoir Pleanála Teanga Ciarraí Theas & Ciarraí Thiar.

Colm Ó Cinnseala, Seirbhísí Pleanála Teanga, Cois Fharraige, An Ghailimh.

Críostóir Ó Faoláin – Bainisteoir, Comhlucht Forbartha na nDéise.

Emmet Ó Fatharta, Oifigeach Gaeilge, An Phríomh-Oifig Staidrimh.